

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๗ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นางสาวอารีรัตน์ พูนपाल
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๙๖ หมู่ที่ ๔ ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๖๐
โทรศัพท์ ๐๘๙-๒๔๕-๙๙๗๙ Facebook อารีรัตน์ พูนपाल สมนร่วมสมัย Line-.....
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๑๙
๔. สถานภาพ ☒ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา ปริญญาตรี
สถานบันการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
คณะ/สาขาวิชา วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาพืชผัก เกษตรนิยามอันดับ ๒
หลักสูตร เกษตรกรรมไทยและเวชกรรมไทย
โรงเรียนแพทย์แผนไทย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี
๖. อาชีพปัจจุบัน
☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ แพทย์แผนไทย
๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑,๒๐๐.๐๐๐.-...๑,๕๐๐.๐๐๐ บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ยางพารา และ สมุนไพร
๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๒.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ๑) แปลงเรียนรู้การผลิตยางพารา
 - ๒) แปลงเรียนรู้การผลิตสมุนไพร
๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๖.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ๑) ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ การใช้ปุ๋ยอย่างรู้คุณค่า การจัดการดิน การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ย
 - ๒) ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ เศรษฐกิจพอเพียง
 - ๓) ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ การใช้สารชีวภัณฑ์กำจัดศัตรูพืช
 - ๔) ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ การปลูกพืชสมุนไพรเสริมในสวนยางพารา และการเพิ่มมูลค่า
 - ๕) ฐานการเรียนรู้ที่ ๕ เกษตรอินทรีย์
 - ๖) ฐานการเรียนรู้ที่ ๖ การใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพ
๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๓.....หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑). หลักสูตรการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าหลักของ ศพก.
 - ๒). หลักสูตรการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร
- ๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย
- ๑) หลักสูตรเกษตรผสมผสาน
 - ๒) หลักสูตรเกษตรทฤษฎีใหม่
- ๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๖..... หลักสูตร ประกอบด้วย
- ๑). หลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา
 - ๒). หลักสูตรการผลิตพืชสมุนไพรและการเพิ่มมูลค่า
 - ๓). หลักสูตรหลักสูตรการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
 - ๔). หลักสูตรการผลิตขยาย และการใช้สารชีวภัณฑ์
 - ๕). หลักสูตรการปลูกพืชสมุนไพรร่วมกับพืชอื่น
 - ๖). หลักสูตรเกษตรอินทรีย์

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

การผลิตสมุนไพรแบบครบวงจร.

สมุนไพรไทยเป็นทรัพยากรชีวภาพที่มีคุณค่า ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะ พืชหายาก ที่ได้รับการยอมรับด้านสรรพคุณรักษาโรคระบบทางเดินหายใจ และใช้เป็นวัตถุดิบในผลิตภัณฑ์ยาแผนไทย การผลิตสมุนไพรแบบครบวงจร ตั้งแต่การปลูก เก็บเกี่ยว แปรรูป ไปจนถึงการตลาด ช่วยสร้างมาตรฐานที่สอดคล้องกับ GAP, สมุนไพร / Organic / GMP. ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง สร้างห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) และตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีมูลนิธิเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เป็นคู่ค้าหลัก

เนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑). การเลือกและเตรียมพื้นที่ปลูกสมุนไพร
 - .. หลักเกณฑ์การเลือกพื้นที่ (ดิน น้ำ อากาศ ปลอดภัยจากศัตรูพืช)
 - .. การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยพืชสด
- ๒). การผลิตพืชหายากตามมาตรฐาน GAP/Organic

- การเพาะกล้า ปักชำ ดูแลรักษา (โรค/แมลง/วัชพืช)
- การจัดการน้ำและการตัดแต่ง
- ๓) การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว
 - ช่วงเวลาและวิธีเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม
 - การทำความสะอาด ตาก/อบแห้ง และการเก็บรักษา
- ๔) การแปรรูปสมุนไพรเบื้องต้น
 - การทำเป็นชิ้นแห้ง บดผง หรือสารสกัดขั้นต้น
 - การบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน
- ๕) มาตรฐานและการรับรองคุณภาพ
 - GAP สมุนไพร Organic GMP สำหรับวัตถุดิบ
 - การทดสอบสารสำคัญ (เช่น แอนโดรกราโฟไลด์ในฟ้าทะลายโจร)
- ๖) การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย
 - การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจการต่อรอง
 - การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
 - การวางแผนธุรกิจเกษตร

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ ฐานเรียนรู้ใน ศพก. แสดงแปลงปลูกสมุนไพร การอบแห้ง และการแปรรูปจริง การสาธิต ปฏิบัติ ให้เกษตรกรทดลองเพาะกล้า เก็บเกี่ยว ตากแห้ง และบรรจุสมุนไพร แยกเปลี่ยนเรียนรู้ (Farmer-to-Farmer): เกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จแล้วประสบการณ์จริง การทำงานกับเครือข่ายตลาด ใช้สื่อประกอบ คลิปวิดีโอ แผ่นพับ Infographic แสดงขั้นตอนผลิตสมุนไพรครบวงจร การศึกษาดูงาน (Study Visit): พาเกษตรกรไปศึกษาที่ มูลนิธิเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เพื่อเห็นกระบวนการแปรรูป และการตลาดจริง

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอแก่งหางแมว นอกจากศูนย์กลางของคนในชุมชนที่เข้ามาเรียนรู้ด้านการเกษตรแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางของการดำเนินการของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ในการเข้าไปดำเนินการส่งเสริมการผลิต ทั้งพืช สัตว์ ประมงและอื่นๆ รวมทั้งให้บริการทางวิชาการ และข้อมูลข่าวสารต่างๆ แก่เกษตรกรในชุมชน ทำให้มองเห็นประโยชน์และแนวทางการพัฒนา ศพก. จากการที่มีเครือข่ายเหล่านี้ มีความต้องการพัฒนาศูนย์ ศพก. สู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแง่ของการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยนำกลุ่มต่างๆ อาทิ แปลงใหญ่ ศจช. ศคปช. วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความก้าวหน้าเทคโนโลยีและนวัตกรรม เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พัฒนา ศพก. อำเภอแก่งหางแมว รวมถึงยกระดับสินค้าสินค้าเกษตรของศูนย์ฯ ให้ได้รับมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ทำให้สมาชิกศูนย์ฯ และคนในชุมชนมีรายได้ มีความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รู้คุณค่าและหวงแหนทรัพยากรที่มีอยู่ให้มากที่สุดตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

(ภาคผนวก)

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

“จากสารเคมีที่ทำร้ายชีวิต...สู่เกษตรอินทรีย์ที่เยียวยาทั้งพื้นดินและหัวใจ แรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนวิถีเกษตรสู่เกษตรอินทรีย์”

เกษตรกรต้นแบบประกอบอาชีพเกษตรกรรมในลักษณะการเกษตรเคมีมาเป็นเวลานาน โดยมุ่งหวังให้ได้ผลผลิตสูงและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทว่า การพึ่งพาสารเคมีอย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับภาระหนี้สินภายในครัวเรือนที่สะสมตามมามาก อีกทั้งยังปรากฏปัญหาด้านสุขภาพจากการสัมผัสสารเคมีเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรต้นแบบตระหนักถึงความเสี่ยงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ และคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว

จากปัญหาดังกล่าว จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่กระตุ้นให้เกษตรกรต้นแบบเริ่มหันมาศึกษาและเรียนรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการเข้าร่วมการฝึกอบรม การศึกษาองค์ความรู้จากหน่วยงานราชการและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนการทดลองปฏิบัติจริงในพื้นที่การเกษตรของตนเอง การดำเนินการดังกล่าวแม้จะประสบความสำเร็จในระยะเวลาเริ่มต้น ทั้งในด้านผลผลิตที่ลดลงและการตลาดที่ยังไม่ชัดเจน แต่ด้วยความมุ่งมั่นและความตั้งใจ เกษตรกรต้นแบบสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต ลดการใช้สารเคมี และปรับใช้แนวทางการผลิตแบบอินทรีย์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การปรับตัวให้ครัวเรือนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น สามารถลดภาระหนี้สินที่มีอยู่เดิม รวมทั้งสุขภาพร่างกายที่ดีขึ้นจากการลดการสัมผัสสารเคมี และที่สำคัญคือ การสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคในคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิตอินทรีย์ ส่งผลให้สามารถขยายตลาดและสร้างรายได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น การปรับเปลี่ยนจากการเกษตรเคมีสู่การเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรต้นแบบรายนี้ นับเป็นกรณีตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงพลังของการเรียนรู้และการตัดสินใจที่มุ่งเน้นสุขภาพ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน อันเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้และเป็นแรงบันดาลใจแก่เกษตรกรรายอื่น ๆ รวมถึงชุมชนโดยรอบได้อย่างกว้างขวาง

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ความท้าทายและแรงผลักดันในการปรับเปลี่ยนพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากกว่า ๕๐ ไร่ เข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรต้นแบบ ไม่ใช่กระบวนการที่สามารถดำเนินการได้โดยง่าย เนื่องจากต้องอาศัยทั้งเวลา ความรู้ ความเข้าใจ และความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการผลิตที่เข้มงวดอย่างเคร่งครัด อุปสรรคและความท้าทายที่เกิดขึ้นในกระบวนการดังกล่าว กลับกลายเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกษตรกรต้นแบบยืนหยัดและประสบความสำเร็จ

ปัญหาด้านสุขภาพ การใช้สารเคมีทางการเกษตรมาเป็นเวลานานส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรต้นแบบและครอบครัว โดยมีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังที่สะสมมาอย่างต่อเนื่อง ปัญหาสุขภาพดังกล่าวเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้เกษตรกรหันมาตระหนักถึงความปลอดภัยและเลือกที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตไปสู่ระบบเกษตรอินทรีย์

ภาระหนี้สินและต้นทุนการผลิตสูง การทำเกษตรเคมีมีต้นทุนการผลิตสูง ทั้งค่าปุ๋ย สารเคมี และค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน ซึ่งไม่สมดุลกับรายได้ ทำให้เกิดภาระหนี้สินสะสมในครัวเรือน ปัญหานี้ผลักดันให้เกษตรกรต้นแบบแสวงหาหนทางลดต้นทุนและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่เข้มงวด. ระบบเกษตรอินทรีย์กำหนดให้ผู้ผลิตต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่ชัดเจน ทั้งด้านการจัดการแปลง การบันทึกข้อมูล และการตรวจประเมินรับรอง แม้จะเป็นความท้าทายที่ต้องใช้เวลาและความละเอียดถี่ถ้วน แต่กระบวนการดังกล่าวช่วยเสริมสร้างวินัยและระบบการจัดการฟาร์มที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลผลิตและการตลาดในระยะเปลี่ยนผ่าน ช่วงแรกของการปรับเปลี่ยนมักทำให้ผลผลิตลดลง ขณะที่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังมีข้อจำกัดและต้องการความเชื่อมั่นจากผู้บริโภค. ปัญหานี้จึงผลักดันให้เกษตรกรต้นแบบต้องพัฒนาทักษะด้านการตลาด สร้างเครือข่าย และขยายช่องทางจำหน่ายทั้งแบบดั้งเดิมและออนไลน์

ความคาดหวังจากครอบครัวและชุมชน การเป็นเกษตรกรต้นแบบย่อมมีสายตาของชุมชนและสังคมจับตามอง การแบกรับความคาดหวังนี้ แม้จะเป็นแรงกดดันแต่ก็เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกษตรกรไม่ยอมแพ้และมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ

การปรับเปลี่ยนพื้นที่การผลิตมากกว่า ๕๐ ไร่เข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์แม้เต็มไปด้วยปัญหาและความท้าทาย แต่สิ่งเหล่านี้กลับมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกษตรกรต้นแบบเรียนรู้ พัฒนา และสร้างแนวทางการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ตลอดจนก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกทั้งต่อสุขภาพ ครอบครัว เศรษฐกิจ และความยั่งยืนของชุมชน

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

การปรับเปลี่ยนจากเกษตรเชิงเดี่ยวสู่เกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถึงแม้ว่าการทำการเกษตรในลักษณะพืชเชิงเดี่ยวแม้จะสร้างรายได้ที่ชัดเจนในระยะสั้น แต่ก่อให้เกิดความเสี่ยงในหลายด้าน ทั้งความผันผวนของราคา ปัญหาศัตรูพืชและโรคระบาด ตลอดจนการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกในระดับสูง เกษตรกรต้นแบบได้ตระหนักถึงข้อจำกัดดังกล่าว และมุ่งมั่นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้สอดคล้องกับแนวทางที่ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

การปรับเปลี่ยนพื้นที่ของเกษตรกรต้นแบบอาศัยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางยึดถือ โดยได้ดำเนินการปรับพื้นที่ให้เป็นเกษตรทฤษฎีใหม่ ผ่านการจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นระบบ ได้แก่ พื้นที่สำหรับแหล่งน้ำเพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานในการเกษตร พื้นที่สำหรับปลูกพืชผสมผสาน ทั้งพืชเศรษฐกิจ พืชอาหาร และพืชสมุนไพร พื้นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์และเสริมรายได้ พื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัยและกิจกรรมของครัวเรือน

การดำเนินการในลักษณะนี้ทำให้เกิด ระบบการเกษตรผสมผสาน ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและช่วยลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาพืชชนิดเดียว อีกทั้งยังสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับครอบครัว และสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านปัจจัยการผลิตได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ การดำเนินงานยังสะท้อนถึงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ไม่ว่าจะเป็นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ประกอบกับเงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม ทำให้เกษตรกรต้นแบบสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนในระยะยาว

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การปรับเปลี่ยนพื้นที่การเกษตรตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อการใช้ประโยชน์สูงสุด เกษตรกรต้นแบบ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรในครัวเรือนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน จึงได้ริเริ่มการปรับเปลี่ยนพื้นที่การเกษตร โดยเริ่มต้นจากการวางแผนการใช้พื้นที่ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเน้นการจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูกพืช พื้นที่เลี้ยงสัตว์ และพื้นที่อยู่อาศัย เพื่อให้สามารถเกื้อกูลและเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในกระบวนการปรับเปลี่ยนพื้นที่ดังกล่าว เกษตรกรต้นแบบได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่กับชนิดพืชที่จะปลูก โดยคำนึงถึงสภาพดิน น้ำ และภูมิอากาศ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการผลิตสามารถลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภาพได้อย่างสูงสุด นอกจากนี้ เกษตรกรยังได้เข้าร่วมการอบรมและกิจกรรมเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่จริงได้อย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งด้านองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต และการส่งเสริมด้านการตลาด ถือเป็นแรงหนุนสำคัญที่ทำให้เกษตรกรต้นแบบสามารถดำเนินการปรับเปลี่ยนพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดผลสำเร็จเชิงประจักษ์ ทั้งในด้านการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุน และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ตลอดจนการเป็นต้นแบบที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรรายอื่นในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

หลักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรอินทรีย์ ได้แก่

๑. วิชาการด้านดินและปุ๋ย (Soil Science & Organic Fertility)

การจัดการบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ความเข้าใจวงจรธาตุอาหารและการปรับปรุงโครงสร้างดิน

๒. วิชาการด้านการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (Integrated Pest Management: IPM)

ใช้ชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา หรือเชื้อจุลินทรีย์อื่น ๆ การปลูกพืชสมุนไพรไล่แมลง หรือพืชดักล่อ การส่งเสริมระบบนิเวศในแปลง เช่น การปล่อยตัวทำ ตัวเบียน

๓. วิชาการด้านพืชศาสตร์ (Crop Science)

พันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การจัดระบบปลูกพืชหมุนเวียนหรือพืชร่วม เพื่อลดการสะสมของโรคและแมลง การเลือกพืชที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

๔. วิชาการด้านสัตวศาสตร์และการเลี้ยงสัตว์ (Animal Science) (ถ้ามีการผสมผสาน)

การเลี้ยงสัตว์ควบคู่กับพืช เช่น เลี้ยงไก่ เป็ด วัว เพื่อใช้มูลสัตว์เป็นปุ๋ยอินทรีย์ การจัดการฟาร์มสัตว์ให้ไม่กระทบสิ่งแวดล้อม

๕. วิชาการด้านสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยา (Ecology & Environment)

การรักษาสมดุลความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ดิน น้ำ และป่าไม้ในพื้นที่เกษตร การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มคาร์บอนในดิน

๖. วิชาการด้านมาตรฐานและการรับรอง (Organic Certification & Standards)

ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เช่น มกท. (ACT) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล (IFOAM, EU, USDA) การบันทึกข้อมูลการผลิต การตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) การปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เข้มงวดเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ

๗. วิชาการด้านเศรษฐศาสตร์เกษตรและการตลาด (Agricultural Economics & Marketing)

การวิเคราะห์ต้นทุน-กำไรในระบบเกษตรอินทรีย์ การสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การแปรรูป และบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาช่องทางการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงตลาดเฉพาะกลุ่ม

๘. วิชาการด้านการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน (Knowledge Management & Community Development)

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร การสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดูแลระบบการผลิต

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ยางพารา.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒)พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓)พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลา.....จำนวน.....๑,๒๐๐.....(ตัว)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) ไก่.....จำนวน.....๓๒.....(ตัว)

๓.๒) สุกร.....จำนวน.....๑.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร.....จำนวน.....๘.....(ชนิด)

๔.๒) ผลิตภัณฑ์สมุนไพรขึ้นหิ้งอินทรีย์.....จำนวน.....๑๐.....(ชนิด)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า สมุนไพร (ฟ้าทะลายโจร) มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

การคิดกำไร ขาดทุน จากการประกอบอาชีพ สวนสมุนไพร พื้นที่ ๓ ไร่ พืชฟ้าทะลายโจร

ปี ๒๕๖๗ ขายฟ้าทะลายโจร ๕๘,๖๑๐ บาท หักต้นทุนค่าใช้จ่าย ดังนี้

- ค่าไถ่ที่ปรับพื้นที่ ๒,๐๐๐ บาท

- ค่าปุ๋ย ๓,๕๐๐ บาท

- น้ำมันแก๊สโซฮอลล์ ๙๕ ๗๐๐ บาท

- ค่าขนส่ง ๐ บาท

- ค่าไฟฟ้า ๔๕๐ บาท

- ค่าบรรจุภัณฑ์ ๗๒๐ บาท

รวมต้นทุนค่าใช้จ่าย ๓๑,๑๗๐ บาท

กำไร ๒๘,๔๔๐ บาท

ต้นทุนต่อกิโลกรัม ๘๓,๗๙ บาท

ต้นทุนต่อไร่ ๑๐,๓๙๐ บาท

กำไรต่อกิโลกรัม ๗๖,๔๕ บาท

กำไรต่อไร่ ๙,๔๘๐ บาท

หมายเหตุในปี ๒๕๖๗ มูลนิธิเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์เป็นผู้รับผิดชอบค่าขนส่ง

ข้อมูล : สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จันทบุรี

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ผัก ไข่ไก่ ค่าสมุนไพรสำหรับรักษาผู้ใช้

เฉลี่ยรายได้วันละ ๒,๕๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....-.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ สมุนไพรขึ้นแห้งอินทรี

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๑๐,๐๐๐.-๒๐,๐๐๐.-บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ไม้ผลอินทรี (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง กระท้อน)

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๒๐๐,๐๐๐.-๓๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่สู่ระบบเกษตรอินทรีย์

การปรับเปลี่ยนพื้นที่จากระบบการผลิตที่พึ่งพาสารเคมีเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์อย่างเต็มรูปแบบของเกษตรกรต้นแบบ นับเป็นกระบวนการที่สร้างผลลัพธ์เชิงบวกในหลายระดับทั้งต่อตนเอง เกษตรกรรอบข้าง และชุมชนโดยรวม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ประโยชน์ต่อตัวเกษตรกรต้นแบบ

ลดความเสี่ยงจากการสัมผัสสารเคมี ส่งผลให้สุขภาพร่างกายและคุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างชัดเจน ลดต้นทุนการผลิตจากการไม่ต้องซื้อสารเคมีและปุ๋ยเคมี พร้อมทั้งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิตอินทรีย์ ทำให้มีรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น ได้รับความรู้ใหม่ ๆ จากการอบรมและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเกษตรอินทรีย์ สามารถเป็นแบบอย่างแก่เกษตรกรรายอื่นได้

๒. ประโยชน์ต่อเกษตรกรรายอื่น

เกษตรกรรายอื่นสามารถเข้ามาศึกษา เรียนรู้ และนำแนวทางการทำเกษตรอินทรีย์ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง ด้านการลดต้นทุน ได้เห็นตัวอย่างจริงของการลดค่าใช้จ่ายด้านปัจจัยการผลิต และสามารถนำไปใช้เพื่อลดต้นทุนของตนเองได้ เกิดรวมกลุ่มและเครือข่าย การปรับเปลี่ยนของเกษตรกรต้นแบบช่วยสร้างแรงบันดาลใจและเป็นจุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่

๓. ประโยชน์ต่อชุมชน

ลดการปนเปื้อนของสารเคมีในดิน น้ำ และอากาศ ส่งผลให้ระบบนิเวศในชุมชนมีความสมดุลมากขึ้น ผลผลิตอินทรีย์ช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างความแตกต่างในตลาด ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ผู้บริโภคในชุมชนสามารถเข้าถึงอาหารปลอดภัย ลดความเสี่ยงจากการบริโภคสารเคมีตกค้าง พร้อมทั้งเกิดความตระหนักด้านการดูแลสุขภาพร่วมกัน ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ที่สามารถใช้เป็นตัวอย่างและขยายผลไปสู่รุ่นต่อไป

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การนำความรู้ความสามารถ ความเชื่อ และวิถีการที่เกิดจากการเรียนรู้สิ่งสมเป็นประสบการณ์ของคนในท้องถิ่นหรือชุมชน หรือที่เรียกว่าภูมิปัญญา มาประยุกต์และพัฒนาต่อยอด ถือเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหางแมว เป็นการใช้ประโยชน์ได้เหมาะสมและกว้างขวางขึ้น โดยการผสมผสานองค์ความรู้สากลเข้ากับภูมิปัญญาเดิม อาจเรียกได้ว่าเป็นการสร้างภูมิปัญญาใหม่หรือนวัตกรรมสิ่งใหม่ (Innovation) เป็นการสร้างทางเลือกที่ให้อำเภอใช้ประโยชน์ในสังคมปัจจุบันได้อย่างสะดวกสบายขึ้นโดยไม่ทำลายคุณค่าหรือรากเหง้าเดิม ดังนี้

๑) ระบบให้น้ำอัตโนมัติ ปิด-เปิดน้ำผ่านมือถือ Smart Phone เป็นการนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวก ประหยัดเวลา และลดจำนวนแรงงานลงได้

๒) ใช้ปัจจัยการผลิตภายในสวน ในการผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และน้ำหมักชีวภาพใช้เอง

๓) การตรวจสอบวิเคราะห์ดินและน้ำ ก่อนปลูกพืชโดยนำไปตรวจที่สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี และสำนักวิจัยและพัฒนา การเกษตรเขตที่ ๖ ถือเป็นการทำงานความเข้าใจดินที่อยู่ในพื้นที่เพาะปลูก ความเหมาะสมกับชนิดพืช รวมถึงขาดธาตุอาหารใดบ้าง เป็นการวางแผนในกระบวนการผลิตขั้นต้น

๔) ปุ๋ยเบญจมูลที่พัฒนามาสู่ปุ๋ยหมัก เพื่อให้ปุ๋ยที่เหมาะสมกับพื้นที่จากแนวคิดที่ว่า ต้องการลดต้นทุนทางการเกษตรของชุมชน โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เน้นการสร้างคามยั่งยืนด้านพัฒนาชุมชน

๕) ส่งเสริมการเกษตรด้านปลอดสาร ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการปลูกพืชให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ปลอดภัย ทำให้ต้นพืชมีความแข็งแรง เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตลดลง ในขณะที่เดียวกันก็ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงองค์ความรู้

๖) ทำน้ำหมักจากเคยกึ่งมาใช้ในการขยายพันธุ์พืช แทนฮอร์โมนออกซิน (Auxin) ช่วยกระตุ้นให้เกิดราก

๗) ทำน้ำหมักจากข้าวออก แทนฮอร์โมนจิบเบอเรลลิน (Gibberellin) โดยศึกษาจากผลงานวิจัยต่างๆ โดยที่จิบเบอเรลลิน (gibberellins) มีคุณสมบัติในการกระตุ้นการยืดตัวของเซลล์ และกระตุ้นการงอกของพืชได้

๘) การทำธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อสำรองแหล่งน้ำใต้ดินลงสู่ชั้นดินที่อุ้มน้ำ ซึ่งจะเก็บน้ำในหน้าฝนที่ปริมาณ น้ำฝนเยอะเพื่อเอามาใช้ในหน้าแล้ง

๙) นำความรู้การวางผังแปลงมาจัดวางพื้นที่ตามทิศเหนือ - ใต้ เพื่อให้พืชที่ปลูกได้รับแสง ในช่วงเวลาที่เหมาะสม

๑๐) กำจัดศัตรูพืช โรค แมลง ด้วยสารชีวภัณฑ์ โดยใช้สมุนไพรที่ปลูกในสวน ผลผลิตที่ได้มีความปลอดภัย

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การดำเนินการเกษตรอินทรีย์ร่วมกับการประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่และการปลูกพืชแบบผสมผสาน ไม่เพียงเป็นแนวทางการผลิตที่ส่งเสริมสุขภาพและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

๑. การอนุรักษ์ดิน

การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด และเศษพืชอินทรีย์ ช่วยปรับปรุงโครงสร้างดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ และเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน การปลูกพืชแบบหมุนเวียนและผสมผสาน ลดการเสื่อมโทรมของดิน และป้องกันการสูญเสียธาตุอาหาร รากพืชที่หลากหลายช่วยยึดหน้าดิน ลดการชะล้างพังทลาย

๒. การอนุรักษ์น้ำ

การจัดสรรพื้นที่ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยกำหนดพื้นที่กักเก็บน้ำในไร่นา ช่วยเพิ่มความสามารถในการกักเก็บน้ำฝนและลดการพึ่งพาแหล่งน้ำภายนอก ลดการปนเปื้อนของแหล่งน้ำจากสารเคมี การเกษตร เนื่องจากงดใช้ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช การใช้พืชหลากหลายชนิดช่วยรักษาความชุ่มชื้นของดิน ลดความต้องการใช้น้ำ

๓. การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

การปลูกพืชแบบผสมผสานและไม่ใช้สารเคมีเอื้อต่อการฟื้นฟูระบบนิเวศในพื้นที่เกษตร เป็นแหล่งอาศัยและอาหารของแมลงที่มีประโยชน์ สัตว์ขนาดเล็ก และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่ช่วยควบคุมสมดุลทางธรรมชาติ เพิ่มความหลากหลายของพันธุ์พืช ทั้งไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก และสมุนไพร ทำให้เกิดระบบนิเวศที่สมบูรณ์

๔. การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการงดใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์และสารเคมีอันตราย การจัดการฟาร์มในลักษณะเกษตรผสมผสานช่วยหมุนเวียนทรัพยากรในแปลง เช่น การใช้มูลสัตว์ทำปุ๋ยอินทรีย์ ลดของเสียจากการผลิต

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแก่งหางแมว จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้และข่าวสารด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยในระยะเริ่มแรกให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตยางพาราเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดเทคนิคการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการแปลงยางพารา รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางในพื้นที่

ในช่วงต่อมาได้มีการพัฒนา ศพก. อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับคุณลักษณะเฉพาะของเกษตรกรต้นแบบผู้ดำเนินการ ศพก. ซึ่งมีพื้นฐานวิชาชีพด้านการแพทย์แผนไทย ได้เล็งเห็นถึงโอกาสในการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรในเชิงเศรษฐกิจและการดูแลสุขภาพ จึงได้ริเริ่มนำการปลูกสมุนไพรเข้าสู่ระบบการผลิตภายในพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้ ควบคู่กับการศึกษาและแปรรูปสมุนไพรให้เกิดมูลค่าเพิ่ม การปรับเปลี่ยนและขยายบทบาทดังกล่าว ส่งผลให้ปัจจุบัน ศพก. อำเภอแก่งหางแมว ไม่ได้เป็นเพียงแค่แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับยางพาราเท่านั้น แต่ยังสามารถกลายเป็น จุดบริการองค์ความรู้ด้านสมุนไพร ที่ครอบคลุมตั้งแต่การปลูก การจัดการผลผลิต ไปจนถึงการใช้ประโยชน์และการแปรรูป เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและผู้บริโภคในปัจจุบัน

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

บทบาทการเป็นจุดศึกษาดูงานและผลลัพธ์เชิงประจักษ์ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแก่งหางแมว นอกเหนือจากการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรแล้ว ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแก่งหางแมว ยังได้รับการยอมรับให้เป็น แหล่งศึกษาดูงานที่สำคัญของจังหวัดจันทบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง โดยไม่เพียงแต่ถ่ายทอดความรู้ด้านการทำเกษตรในรูปแบบอินทรีย์เท่านั้น แต่ยังขยายไปสู่ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่เกษตรผสมผสาน การปลูกและการแปรรูปสมุนไพร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร

กลุ่มบุคคลเป้าหมายที่เข้ามาศึกษาดูงานในแต่ละปีมีความหลากหลายช่วงอายุ ตั้งแต่สถานศึกษาในทุกระดับ ได้แก่ โรงเรียนและมหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการ บุคลากรในหน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจนเกษตรกรทั่วไปที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเกษตรเชิงบูรณาการของศูนย์เรียนรู้แห่งนี้ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของศูนย์เรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เข้าร่วม

ที่สำคัญ ในแต่ละปี ศพก. อำเภอแก่งหางแมว ได้รับการต้อนรับคณะศึกษาดูงานไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ คน ซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันถึงความน่าสนใจและศักยภาพของศูนย์เรียนรู้ในฐานะแหล่งบริการองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่มีคุณค่า ทั้งยังเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานที่ไม่เพียงแต่สร้างผลลัพธ์ในระดับเกษตรกรต้นแบบ หากแต่ยังขยายผลสู่ระดับบุคคลทั่วไปและสังคมวงกว้างได้อย่างแท้จริง

ไม่เพียงเท่านั้น บทบาทการเป็นวิทยากรและการขยายผลองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ ศพก. อำเภอแก่งหางแมว นอกจากการถ่ายทอดความรู้และการบรรยายเชิงปฏิบัติการ ณ ศพก. อำเภอแก่งหางแมวแล้ว เกษตรกรต้นแบบยังมีบทบาทสำคัญในการเป็น วิทยากรภายนอก โดยได้รับเชิญให้ไปบรรยายในสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรหรือโครงการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับในศักยภาพและองค์ความรู้ที่เกษตรกรต้นแบบมีอยู่

การเข้าร่วมบรรยายไม่ได้จำกัดเฉพาะด้านการเกษตรเท่านั้น หากยังขยายไปสู่เวทีการเสวนา ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ และการใช้ประโยชน์จากอาหาร และสมุนไพรอาหารเป็นยา ตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ และการรักษาสมดุลของชีวิต ซึ่งเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ และสมุนไพรไปสู่มิติของการดูแลสุขภาพชุมชนและสังคมโดยรวม

การได้รับเชิญไปทำหน้าที่วิทยากรและผู้ร่วมเสวนาในเวทีต่าง ๆ ดังกล่าว ไม่เพียงเป็นการสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีแก่เกษตรกรต้นแบบเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการขยายผลองค์ความรู้จากระดับ ศูนย์เรียนรู้สู่ระดับสังคมวงกว้าง ทำให้เกิดการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการเกษตร การแปรรูปสมุนไพร และการส่งเสริมสุขภาพอย่างครอบคลุมและยั่งยืน

๔.

๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

บทบาทเกษตรกรต้นแบบในการขับเคลื่อนการปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์และการสร้างการยอมรับในชุมชน การเปลี่ยนแปลงจากการปลูกพืชทั่วไปในระบบเกษตรเคมี มาสู่การทำเกษตรอินทรีย์ ถือเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการปรับตัว ทั้งในด้านวิธีการผลิต การจัดการ และที่สำคัญคือการสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากเกษตรกรและคนในชุมชน ในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินการ เกษตรกรต้นแบบต้องเผชิญกับ ความท้าทายด้านทัศนคติ เนื่องจากเกษตรอินทรีย์ยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง หลายฝ่ายยังคงมองว่ามีความยุ่งยาก ใช้เวลานาน และไม่สามารถสร้างผลผลิตที่เพียงพอต่อความต้องการทางเศรษฐกิจ

ในบริบทดังกล่าว เกษตรกรต้นแบบจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยทำหน้าที่ทั้งในการทดลองและลงมือปฏิบัติจริงเพื่อเป็นแบบอย่าง รวมถึงการเป็น ที่ปรึกษาและผู้แก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรสมาชิกที่ประสบอุปสรรคในการปรับเปลี่ยนสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ เช่น ปัญหาผลผลิตลดลงในช่วงแรก การจัดการศัตรูพืชโดยไม่ใช้สารเคมี และการหาตลาดรองรับผลผลิตอินทรีย์

ด้วยความมุ่งมั่นและความเสียสละ เกษตรกรต้นแบบได้สั่งสมความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรรายอื่นอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความเชื่อมั่นและการยอมรับในชุมชนมากขึ้น การเป็นผู้แก้ไขปัญหา

เชิงปฏิบัติการและเป็นที่ปรึกษาที่เกษตรกรสามารถพึ่งพาได้. ทำให้การปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์ค่อย ๆ ขยายผล และได้รับการยอมรับในที่สุด

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอกำแพงแสน จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้และข่าวสารด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่. โดยในระยะเริ่มแรก. ให้ ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตยางพาราเป็นหลัก. ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดเทคนิคการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการแปลงยางพารา. รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต. เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่ม รายได้ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม. จากการพัฒนาศูนย์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง. ประกอบกับคุณลักษณะเฉพาะของ เกษตรกรต้นแบบผู้ดำเนินการศูนย์. ซึ่งมีพื้นฐานวิชาชีพด้านการแพทย์แผนไทย. ได้เล็งเห็นถึงโอกาสในการใช้ ประโยชน์จากสมุนไพรในเชิงเศรษฐกิจและการดูแลสุขภาพ. จึงได้ริเริ่มนำการปลูกสมุนไพรเข้าสู่ระบบการผลิต ภายในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้. ควบคู่กับการศึกษาและแปรรูปสมุนไพรให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

การปรับเปลี่ยนและขยายบทบาทดังกล่าว. ส่งผลให้ปัจจุบัน ศพก. อำเภอกำแพงแสน ไม่ได้เป็น เพียงแค่แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับยางพาราเท่านั้น. แต่ยังได้กลายเป็น จุดบริการองค์ความรู้ด้านสมุนไพร. ที่ครอบคลุม ตั้งแต่การปลูก. การจัดการผลผลิต. ไปจนถึงการใช้ประโยชน์และการแปรรูป. เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของ เกษตรกรและผู้บริโภคในปัจจุบัน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร. เกษตรกรใน ชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร. และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไป ปฏิบัติอย่างไร)

เกษตรกรที่ผ่านการอบรมจาก ศพก. ได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการผลิตของตนเองทะเบียน รายชื่อเกษตรกรผ่านการอบรม. และเข้ามาศึกษาเรียนรู้ที่สวนร่วมสมัยมาปรึกษา. และนำไปปฏิบัติตาม. โดยยินดี ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร. ประชาชนทั้งในและนอกชุมชน. โรงเรียน. หน่วยงานราชการต่างๆ. ทั้งจากภาครัฐ และเอกชนที่มาศึกษาดูงาน. โดยไม่มีการหวงวิชาความรู้. พร้อมยินดีถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ. ที่ได้ทำมาทั้งหมด เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพด้านการเกษตรที่มั่นคง. มีรายได้สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้อย่างยั่งยืน. ข้อมูล เกษตรกรที่นำความรู้จาก ศพก. ไปใช้. ผู้รับการถ่ายทอดนำความรู้ไปใช้. จำนวน ๓๕๐ คน อาทิ

๑. กลุ่มผู้ประสมภักย์แลง อำเภอกำแพงแสน จำนวน ๒๕๐ คน

๒. นายวิเชียร หนูพิมพ์ทอง.....การปลูกพืชผสมผสาน
 ๓. นางศิริ พรหมสวัสดิ์.....การปลูกพืชผสมผสาน
 ๔. นายอาลี มะลิซอน.....การเลี้ยงสัตว์ผสมผสาน การเพาะเห็ด
 ๕. นางวีระ พรหมอน.....การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ผสมผสาน การใช้สมุนไพร
 ๖. นายฉลอง กันเดช.....เกษตรอินทรีย์ผสมผสาน

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ ศพก. อำเภอแก่งหางแมว นอกจากจะดำเนินกิจกรรมการเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่องแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการนำนโยบาย BCG Economy (Bio-Circular-Green Economy) หรือเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง รวมถึงการขับเคลื่อนกลุ่มสมาชิกในชุมชน นโยบายดังกล่าวถือเป็นแนวทางเศรษฐกิจที่มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อยกระดับศักยภาพการแข่งขันในระยะยาว

การดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวคิด BCG Economy ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนผ่าน การ พัฒนาแบรนด์สมุนไพร และการสร้างตลาดที่มั่นคงของกลุ่มสมาชิกศูนย์เรียนรู้ โดยมีการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค สร้างแบรนด์สมุนไพรภายใต้ชื่อ “สุขสมัย” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการพัฒนาที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับนวัตกรรมสมัยใหม่ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรดังกล่าวได้รับการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย ทั้ง การตลาดออนไลน์ และ ตลาดที่มีความมั่นคง

การเชื่อมโยงบทบาทโรงพยาบาลกับการรับซื้อสมุนไพร การขยายผลจากศูนย์เรียนรู้สู่สังคมวงกว้าง การพัฒนากิจกรรมเกษตรอินทรีย์และการปลูกสมุนไพรของเกษตรกรต้นแบบ ศพก. อำเภอแก่งหางแมว ไม่เพียงสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสุขภาพแก่เกษตรกรและสมาชิกในชุมชนเท่านั้น แต่ยังได้รับการเชื่อมโยงไปสู่ เครือข่ายด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะความร่วมมือกับ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานสาธารณสุขสำคัญระดับประเทศที่มีความเชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรทำหน้าที่เป็น ตลาดที่มั่นคงและน่าเชื่อถือ สำหรับการรับซื้อสมุนไพรคุณภาพจากเกษตรกรต้นแบบและเครือข่ายในพื้นที่จันทบุรี การเชื่อมโยงดังกล่าวช่วยทำให้เกิด การขยายผลเชิงบูรณาการ ดังนี้

๑. ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรมีตลาดรองรับที่มั่นคง ลดความเสี่ยงในการจำหน่ายผลผลิตสมุนไพร สร้างรายได้อย่างต่อเนื่องและยกระดับมาตรฐานการผลิตให้เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ

๒. ด้านสุขภาพและสังคม ประชาชนได้รับผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน เกิดความตระหนักด้านสุขภาพผ่านแนวคิดอาหารเป็นยา และการใช้สมุนไพรทดแทนสารเคมี

๓. ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน เชื่อมโยงนโยบาย BCG Economy (Bio-Circular-Green Economy) โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเกษตรอินทรีย์มาผสมผสานกับระบบสาธารณสุข เป็นการขยายผลจากระดับชุมชนสู่ระดับสังคมวงกว้าง สร้างความร่วมมือระหว่างภาคเกษตรและภาคการแพทย์

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัย สวยงาม น่าสนใจ และสะดวกต่อการใช้งาน รวมถึงการออกแบบให้สามารถพกพาได้ง่าย สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดสมุนไพร

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

การบริหารจัดการ ศพก. ในด้านการบริหารศูนย์ฯ มีการจัดประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ปีละ ๔ ครั้ง ร่วมกับคณะกรรมการแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ เป็นการประชุมแบบเผชิญหน้า นอกจากนี้ยังมีการประชุมผ่านระบบออนไลน์ เป็นการพบปะกันอย่างไม่เป็นการทาง ทำให้สมาชิกศูนย์ฯ มีการพูดคุย ทบทวนการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคหรือความต้องการที่จะร่วมกันพัฒนาเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในส่วนของ ศพก. หลักและศูนย์เครือข่าย เช่น ศจช. ศตปช. หรือวิสาหกิจชุมชน เป็นการร่วมกันวางแผนในการดำเนินงานร่วมกันในปีถัดไป หรือระยะเวลาถัดไปอีกด้วย

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

ในฐานะเกษตรกรต้นแบบ มีความภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้เปลี่ยนแปลงการทำการเกษตรจากระบบเคมีที่เคยสร้างปัญหาต่อสุขภาพและเศรษฐกิจครัวเรือน มาสู่ระบบเกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินงานครั้งนี้ไม่เพียงเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต แต่ยังเป็นการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่มั่นคง

ความภาคภูมิใจที่ยิ่งใหญ่ คือ การได้ใช้ ความพอประมาณ เป็นแนวทางการผลิต ปลูกพืชหลากหลายชนิดเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวและสร้างรายได้เสริม โดยไม่พึ่งพิงพืชเชิงเดี่ยวเพียงอย่างเดียว ขณะเดียวกันก็ใช้เหตุผล ในการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่และพืชที่ปลูก เพื่อให้การผลิตเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและลด

ความเสี่ยง และยังมีภูมิคุ้มกัน ที่ดีด้วยการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายกับเกษตรกรรายอื่น เพื่อรองรับความผันผวนของราคาและปัญหาตลาด

นอกจากนี้ การน้อมนำเงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม มาใช้ยังทำให้ชาวพ่อกมีความรอบคอบ ในการตัดสินใจ พร้อมทั้งยึดมั่นในความซื่อสัตย์และความจริงใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรในชุมชน เพื่อให้ทุกคนสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ร่วมกัน

สุดท้ายความภาคภูมิใจสูงสุดของเกษตรกรต้นแบบ คือ การได้เห็นชุมชนเข้มแข็งขึ้น เกษตรกรในพื้นที่มีสุขภาพที่ดีขึ้นจากการบริโภคอาหารปลอดภัย มีรายได้ที่มั่นคง และมีสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ สิ่งเหล่านี้ ถือเป็นผลลัพธ์ของการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำเกษตรกรรมอย่างแท้จริง อันเป็นรางวัลที่มีคุณค่าและเป็นแรงบันดาลใจให้ดำเนินการเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืนต่อไป

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

นอกจากนี้ไม่เพียงแต่ดำรงตำแหน่งประธาน ศพก. เกษตรกรต้นแบบยังได้มีดำรงเป็น ประธานของกลุ่มเกษตรกรอื่นๆ จะได้ให้โอกาสนี้ในการสร้างเครือข่ายที่เป็นประโยชน์ในภาคการเกษตรให้กับคนในชุมชนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยยังคำนึงถึงการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ ยกตัวอย่าง เช่น

- บทบาทของประธานวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอินทรีย์อำเภอแก่งหางแมว ได้เข้าร่วมโครงการจัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตบูรณาการและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ร่วมกับ ๔ ราชชมงคล ได้ดำเนินงานในโครงการการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรอินทรีย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชน อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวคิดของ BCG ภายใต้โครงการวิจัย การพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืนของประเทศ ระยะที่ ๑

- บทบาทประธานกลุ่มแปลงใหญ่สมุนไพร ตำบลเขาวงศก อำเภอแก่งหางแมว จดทะเบียนนิติบุคคล ในปี ๒๕๖๓ โดยใช้ชื่อว่า จันทบูรณ์ เฮอร์บี จำกัด และเข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด เพื่อพัฒนากลุ่มให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไป และได้เข้าร่วมโครงการ “คูโบต้าร่วมมือ เกษตรกรร่วมใจ” ในปี ๒๕๖๕ ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรร่วมกันแบบรวมกลุ่ม ส่งผลให้สามารถช่วยเกษตรกรลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต สร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน สนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มสหกรณ์ หรือวิสาหกิจชุมชน โดยไม่มีค่าใช้จ่าย พร้อมยกระดับเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรมีการบริหารจัดการเครื่องจักรกลการเกษตรแบบรวมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการใช้เครื่องจักรกลร่วมกัน ช่วยลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต สู่การสร้างรายได้ให้ชุมชนอย่างยั่งยืนกลุ่มแปลงใหญ่สมุนไพร ตำบลเขาวงศก อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ได้รับสนับสนุนรถแทรกเตอร์คูโบต้าเพื่อใช้สำหรับการเกษตรในชุมชน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

เป็นแพทย์แผนไทยที่ได้รับการยอมรับ เรียกขานว่า "หมอรัตน์" ใช้ระบบการรักษาโดยจัดตำรายาเฉพาะบุคคล ให้ความรู้และรักษาอาการเจ็บไข้ของบุคคลทั่วไป โดยช่วงวันพระใหญ่ หรืองานบุญใหญ่ในพื้นที่มีการจัดกิจกรรมตรวจรักษาโรคและบริการพอกตาให้กับผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาทำบุญที่วัด

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“**แม่นทฤษฎี มีวิญญาน ประสบการณ์**” หมายถึง เกษตรกรต้นแบบที่มีความรู้ทางวิชาการอย่างถูกต้อง มีจิตวิญญาณแห่งความเสียสละ และสามารถสานพลังทั้งภูมิปัญญา นวัตกรรม และความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ จนก่อให้เกิดความสำเร็จที่มั่นคงและยั่งยืน

“**แม่นทฤษฎี**” หมายถึง เกษตรกรต้นแบบมีความรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจน และลึกซึ้งในเชิงวิชาการ โดยเฉพาะหลักการเกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่เพียงแค่ทำตาม แต่เข้าใจ เหตุ-ผล สามารถอธิบาย ถ่ายทอด และประยุกต์ใช้ได้จริงอย่างเป็นระบบ

“**มีวิญญาน**” สะท้อนถึงการทำเกษตรด้วยหัวใจและจิตวิญญาณของความเสียสละ เกษตรกรต้นแบบไม่ได้ทำเพื่อผลกำไรเพียงอย่างเดียว แต่ยังทำด้วยความรักต่อแผ่นดิน สุขภาพ ครอบครัว และชุมชน การทำเกษตรจึงกลายเป็นวิถีชีวิตที่เต็มไปด้วยคุณค่าและความหมาย

“**ประสบการณ์**” สื่อถึงความสามารถของเกษตรกรต้นแบบในการเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และเครือข่ายเกษตรกร เพื่อร่วมกันพัฒนาและผลักดันการทำเกษตรอินทรีย์ให้ประสบความสำเร็จในระดับชุมชนและสังคม...

เมื่อรวมทั้งหมดเข้าด้วยกัน จะสะท้อนภาพของเกษตรกรต้นแบบในฐานะ บุคคลต้นแบบที่ครบถ้วนทั้งความรู้ (Head) จิตวิญญาณ (Heart) และการปฏิบัติจริง (Hand) จึงเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีทั้งความรู้ ความมุ่งมั่น และการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑) นางสาวณัฏฐวรรณ งามสว่าง ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี

๒) นางสาววรรษมาส แสงประทุม ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี

๓) นางสาวณัฏฐา ลอยแก้ว ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอแก่งหางแมว

๔). นางสาวนริศรา จันตะนาเขต ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรอำเภอแก่งหางแมว

๕). นางสาววิลาสินี สุนทรชัยกิจ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอแก่งหางแมว

๖). นางสาวอารีรัตน์ พูนपाल เกษตรกรต้นแบบ เจ้าของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแก่งหางแมว

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๒.๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ช่วยให้เจ้าหน้าที่ได้ข้อมูลเชิงลึกจากเกษตรกรต้นแบบ ถึงประสบการณ์จริง ปัญหา วิธีแก้ไข และความรู้สึกที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ทำให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๒.๒. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) เปิดเวทีให้เกษตรกรหลายรายพูดคุย แลกเปลี่ยน และเติมเต็มข้อมูลซึ่งกันและกัน ทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลายและสะท้อนมุมมองของชุมชน

๒.๓. ไทม์ไลน์ (Timeline) ใช้บันทึกและเรียงลำดับเหตุการณ์/พัฒนาการของเกษตรกรหรืองานโครงการ ทำให้เห็นความต่อเนื่องของปัญหา วิธีแก้ไข และความสำเร็จเป็นภาพรวม

แผนผังศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอแก่งหางแมว (สวนร่วมสมัย)

สวนร่วมสมัย ตั้งอยู่เลขที่ ๑๓๕/๒ หมู่ ๕ บ้านลานทอง ตำบลเขาวงกต

อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี มีเนื้อที่ ๕๒ ไร่

ลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม เป็นดินร่วนปนทราย ดินคดลองธรรมชาติ

พื้นที่ข้างเคียงเป็นสวนผลไม้ มะม่วงหิมพานต์ สวนยางพารา

ห่างจากถนนสายหลัก ๒ กิโลเมตร

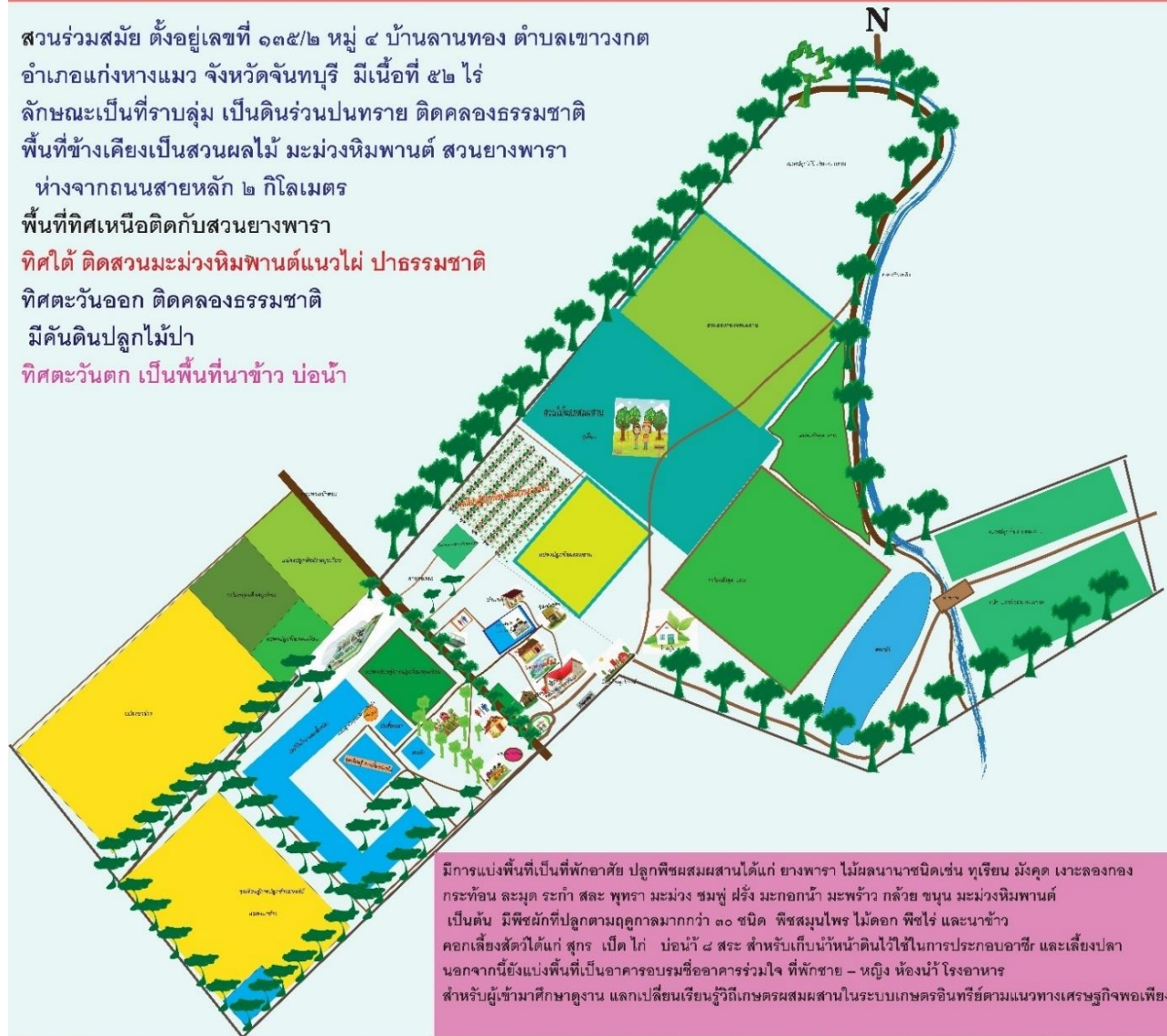
พื้นที่ทิศเหนือติดกับสวนยางพารา

ทิศใต้ ติดสวนมะม่วงหิมพานต์แนวไม้ ป่าธรรมชาติ

ทิศตะวันออก ติดคลองธรรมชาติ

มีคันดินปลูกไม้ป่า

ทิศตะวันตก เป็นพื้นที่นาข้าว บ่อน้ำ

มีการแบ่งพื้นที่เป็นที่พักอาศัย ปลูกพืชผสมผสานได้แก่ ยางพารา ไม้ผลนานาชนิดเช่น ทุเรียน มังคุด เงาะลองกอง กระท้อน ละมุด ระกำ สละ พุทรา มะม่วง ชมพู ฝรั่ง มะกอกน้ำ มะพร้าว กล้วย ชุนน มะม่วงหิมพานต์ เป็นต้น มีพืชผักที่ปลูกตามฤดูกาลมากกว่า ๓๐ ชนิด พืชสมุนไพร ไม้ดอก พืชไร่ และนาข้าว คอกเลี้ยงสัตว์ได้แก่ สุกร เป็ด ไก่ บ่อน้ำ ๔ สระ สำหรับเก็บน้ำหน้าดินไว้ใช้ในการประกอบอาชีพ และเลี้ยงปลา นอกจากนี้ยังแบ่งพื้นที่เป็นอาคารอบรมชื่ออาคารร่วมใจ ที่พักชาย - หญิง ห้องน้ำ โรงอาหาร สำหรับผู้เข้ามาศึกษาฐาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีเกษตรผสมผสานในระบบเกษตรอินทรีย์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการเพิ่มศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ข้อมูลจาก : สวนร่วมสมัย ๑๑๔/๒ ม. ๕ ต.เขาวงกต อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี ๒๒๑๐๐ โทร. ๐๘๙ ๒๕๔๙ ๙๙๙
E-mail: areerat197611@gmail.com

แผนพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี พ.ศ.๒๕๖๘
อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

การพัฒนา ศพก. เพื่อให้มีความพร้อมในการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่โดยสำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. อำเภอ ร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ศพก.ดังนี้

๑. การวิเคราะห์และมาตรการลดความเสี่ยงในการพัฒนา ศพก. ที่จะเกิดขึ้น ได้ ดังนี้

ที่	ด้านความเสี่ยง	ผลกระทบที่เกิด	มาตรการลดความเสี่ยง
๑.	ด้านการเงิน	๑. ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ๒. ไม่มีกองทุนหมุนเวียน	๑. ปรับ/เพิ่ม กิจกรรมภายในศูนย์ ให้ น่าสนใจ ดึงดูดการเข้ามาศึกษาดูงาน ๒. ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก หน่วยงานต่างทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การเข้าร่วมโครงการฯ การเขียนโครงการ ต่างๆ ๓. จัดทำกองทุนหมุนเวียน ศพก.
๒.	ด้านการดำเนินงาน	๑. เกษตรกรต้นแบบอายุมากขึ้น	๑. บูรณาการทำงานร่วมกับ YSF เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรต่างๆ ในพื้นที่ ๒. สร้างแรงบันดาลใจบุตรหลาน ศพก. เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ๓. จ้างแรงงานประจำ ศพก. ๔. มีตำแหน่งและค่าตอบแทนให้บุคคลที่ เข้ามาขับเคลื่อนงานใน ศพก.
๓.	ด้านตลาด	๑. กำลังซื้อของคนซื้อลดลง ๒. ราคาสินค้าตกต่ำ	๑. วิเคราะห์ต้นทุนการผลิต และหา แนวทางลดต้นทุนในจุดที่ลดได้ ๒. ควบคุมคุณภาพสินค้า ๓. วิเคราะห์ความต้องการของตลาด อย่างต่อเนื่อง เพื่อผลิตสินค้าให้ตรงตาม ความต้องการของตลาด
๔.	ด้านเทคโนโลยี	๑. ใช้เทคโนโลยีไม่เหมาะสมกับการผลิต/ เทคโนโลยีที่ล้าสมัย	๑. บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมวิชาการ หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่มี วัตถุประสงค์ในการพัฒนาเกษตรกร ต้นแบบ ๒. ศึกษาเทคโนโลยีที่เหมาะสมและ ทันสมัยกับ ศพก.
๕.	ด้านสิ่งแวดล้อม	๑. ปัญหาจากภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง ภัยช้างป่า ๒. ปัญหาจากสภาพภูมิอากาศแปรปรวน	๑. จัดทำแผนบริหารจัดการภัยธรรมชาติต่างๆ ๒. ติดตามพยากรณ์อากาศอย่างต่อเนื่อง
๖.	ด้านการเมือง และกฎระเบียบ	๑. การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล และ คณะรัฐมนตรี ๒. การเปลี่ยนแปลงนโยบาย และ กฎระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง	๑. ติดตามข่าวสารด้านการเมือง เพื่อเตรียม รับมือกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ๒. ดำเนินงานตามระเบียบกระทรวงเกษตร และสหกรณ์การบริหาร ศพก. และผ่านการ ประชุมคณะกรรมการ ศพก.ระดับอำเภอ

*****หมายเหตุ: ด้านความเสี่ยงสามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมตามสภาพพื้นที่ของ ศพก. นั้น ๆ**

๒. Pain Point การพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ มีประเด็นดังนี้

ประเด็น		มี	ไม่มี
๑.๑ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์			
๑) กลุ่มเป้าหมาย เลือกบุคคลเป้าหมายที่มารับบริการและเรียนรู้ใน ศพก.			
	เกษตรกรในชุมชน	✓	
	เกษตรกรนอกชุมชน	✓	
	ประชาชนทั่วไป (หน่วยงานราชการ เอกชน)	✓	
	นักเรียน นักศึกษา ที่สนใจด้านเกษตร ของ ศพก.นั้น	✓	
	อื่น ๆ ระบุ..... (ต่างชาติ)		✓
๒) วัตถุประสงค์ของ ศพก.			
	เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตร	✓	
	เพื่อเพิ่มทักษะการผลิตสินค้าเกษตร	✓	
	เพื่อส่งเสริมการพัฒนากิจการเกษตรที่ยั่งยืน	✓	
	เพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร	✓	
	อื่น ๆ ระบุ		✓
๑.๒ สถานที่และจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน			
๑) สถานที่ตั้ง			
	สะดวกเข้าถึงง่าย		✓
	การคมนาคมสะดวก		✓
	ใกล้ชุมชน	✓	
	อื่น ๆ ระบุ		✓
๒) โครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อมในการรองรับผู้เข้าไปเรียนรู้			
	ศาลาเรียนรู้	✓	
	สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้	✓	
	ห้องน้ำ		
	โต๊ะ – เก้าอี้ (ไม่เพียงพอ)		✓
	อื่น ๆ ระบุ.....		
๑.๓ พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ ประกอบด้วย			
	ออกแบบหลักสูตรที่ครอบคลุมเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	✓	
	พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยเน้นที่เทคนิคการผลิตที่ทันสมัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	✓	
	จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่เข้าใจง่ายและครอบคลุม	✓	

ประเด็น		มี	ไม่มี
	จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงานเพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ	✓	
๑.๔ สร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญและวิทยากรร่วมในการถ่ายทอดความรู้			
	เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน มาเป็นวิทยากรร่วม	✓	
	สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร	✓	
	ร่วมมือกับเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่าง และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรรายอื่น	✓	
๑.๕ จัดกิจกรรมการเรียนรู้			
	จัดการฝึกอบรม หลักสูตรระยะสั้น และกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	✓	
	จัดการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ	✓	
๑.๖ การให้คำปรึกษาและการสนับสนุน			
	ให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านเทคนิคแก่เกษตรกรผ่านทางสื่อออนไลน์ หรือการเยี่ยมชมในพื้นที่	✓	
	จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความรู้และการแก้ไขปัญหา	✓	
๑.๗ การวิจัยและพัฒนา			
	ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเทคนิคการผลิตใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และผลผลิต	✓	
	ทดลองและประเมินเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆ เพื่อแนะนำให้เกษตรกร	✓	
๑.๘ ประเมินผลและปรับปรุง			
	ประเมินผลการดำเนินงานของ ศพก. เป็นประจำ เพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของศูนย์	✓	
	ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมเป็นประจำ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรม	✓	
	รวบรวมข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมเพื่อพัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	✓	
	ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมและบริการให้สอดคล้อง กับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของเกษตรกร	✓	
๑.๙ การตลาดและการประชาสัมพันธ์			
	ประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้และหลักสูตรการฝึกอบรมผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ และการประชาสัมพันธ์ในชุมชน	✓	
	สร้างความร่วมมือกับสถาบันเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายเครือข่ายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย	✓	
	จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เช่น งานแสดงสินค้าและการแข่งขัน เพื่อดึงดูดเกษตรกรและส่งเสริมการใช้บริการของศูนย์เรียนรู้		✓

๓. การวางแผนพัฒนาการศึกษาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เพื่อจัดทำแผนพัฒนา ศพก. โดยให้เกษตรกรต้นแบบวางแผนพัฒนา ศพก. เริ่มจากการมองเกษตรกรในชุมชน ลูกค้า ผู้มาใช้บริการ ศพก. สินค้า การวางแผนจัดการ Supply Chain การจัดการเรียนรู้ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ การจัดการเครือข่าย โดยการใช้เครื่องมือ Model Canvas

Model Canvas				
๑. ลูกค้าของเราคือใคร ? กลุ่มไหน ? อยู่ที่ไหน ? ➢ เกษตรกรในและนอกชุมชน ➢ ประชาชนทั่วไป ➢ นักเรียน นักศึกษา ที่สนใจด้านเกษตร ของ ศพก.นั้น	๒. ลูกค้าต้องการเรียนรู้/การใช้บริการอะไร ➢ การทำเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ➢ การทำเกษตรอินทรีย์ ➢ การผลิตพืชสมุนไพรและการใช้ประโยชน์	๓. จะสื่อสาร เชื่อมโยงและประชาสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างไร ? ➢ ประชาสัมพันธ์ผ่าน แอปพลิเคชัน Line Facebook ศพก. และสำนักงานเกษตรอำเภอ ➢ ทำให้ดู ทำให้ดี ทำให้ได้ ➢ สร้างกลุ่มไลน์ ให้เกษตรกรหรือผู้สนใจ ได้พูดคุยสอบถาม ศพก. โดยตรง	๔. ทำอย่างไรให้ลูกค้ามาใช้บริการเราอีกครั้ง ? ➢ Service Smile ^^ ➢ สร้างบรรยากาศ และสถานที่ ให้สะอาด สะดวก สบาย	
๕. ศพก. เรามีจุดเด่นอะไร (ความแตกต่าง) ➢ การทำเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ➢ การทำเกษตรอินทรีย์ ➢ การผลิตพืชสมุนไพรและการใช้ประโยชน์ และการแปรรูป	๖. การจัดการปัจจัยการผลิต (ดิน/น้ำ/พันธุ์/วัตถุดิบ/ทรัพยากรธรรมชาติ) ทำอย่างไร ? ➢ BCG Model ➢ ธนาคารพันธุ์ไม้ ๕ ระดับ	๗. การผลิตให้ได้ผลดี มีคุณภาพ ปลอดภัยได้มาตรฐาน มีมาตรฐานอะไร ? ทำอย่างไร ? ➢ มาตรฐานระบบอินทรีย์ IFOAM ➢ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกท.	๘. การแปรรูปหรือเพิ่มมูลค่าจะทำอะไรได้บ้าง? ➢ แปรรูปสมุนไพรอบแห้ง ➢ ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร น้ำมันเขียว, ยาพอกตา, ชาสมุนไพร	๙. มีช่องทางสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ ศพก. และการตลาด มีช่องทางใดบ้าง ? ➢ www.ตลาดเกษตรออนไลน์.com ➢ เพจ facebook ➢ line
ความรู้ / ข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติม				
๑๐. ความรู้เรื่องอะไร ? ➢ เทคโนโลยี นวัตกรรม ที่เหมาะสมเกี่ยวข้องกับ ศพก.		๑๑. หาความรู้ได้จากใคร ที่ไหน ? ➢ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง		
ควรสร้างเครือข่ายกับใคร ? อย่างไร ?				
๑๒. เครือข่ายเกษตรกร ➢ กลุ่มแปลงใหญ่ ➢ เครือข่าย ศพก. ➢ กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ➢ SF/YSF		๑๓. วิทยากรภายนอกมีหรือไม่ ➢ มีวิทยากรภายนอก		๑๔. หน่วยงาน /องค์กรต่าง ๆ ➢ กรมส่งเสริมการเกษตร ➢ กรมวิชาการ ➢ กรมพัฒนาที่ดิน ➢ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ➢ กรมประมง ➢ กระทรวงพลังงาน ➢ กรมชลประทาน ➢ มหาวิทยาลัยต่างๆ ➢ หน่วยงานภาคเอกชน ➢ ธนาคาร ธกส.

แผนพัฒนา ศพก. อำเภอกำแพงแสน จังหวัดจันทบุรี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

ประเด็นการพัฒนา	เป้าหมาย	พ.ศ.๒๕๖๗			พ.ศ. ๒๕๖๘								
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑. การวิเคราะห์ศักยภาพ ๑.๑ วิเคราะห์เพื่อกำหนดแผนการพัฒนาศวก. ๑.๒ วิเคราะห์เพื่อการพัฒนาศูนย์เครือข่าย	ศวก.หลัก ศวก.เครือข่าย			↔									
๒. การพัฒนาศักยภาพ ศวก.และศูนย์เครือข่าย ๒.๑ จัดทำแผนการพัฒนาศวก. ๒.๒ ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ๒.๓ การปรับปรุงแปลงเรียนรู้ ๒.๔ การปรับปรุง/จัดทำ/ข้อมูลประจำ ศวก. ๒.๕ พัฒนาศูนย์เครือข่าย ๒.๖ คณะกรรมการ ศวก.	ศวก.หลัก ศวก.หลัก ศวก.หลัก ศวก.หลัก ศวก.เครือข่าย ศวก. หลัก				↔		↔						
๓. การให้บริการของ ศวก. ๓.๑ การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร ๓.๒ การให้บริการด้านการเกษตร	ศวก.หลัก ศวก.หลัก	←											→
๔. การอบรมเกษตรกร	ศวก.หลัก			↔		↔							
๕. การผลิตและแปรรูปสมุนไพร	ศวก.หลัก	←											→

หลักสูตรวิชาหลักประจำ ศพก. อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

หลักสูตร การผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

วัตถุประสงค์หลักสูตร เพื่อเกษตรกรที่สนใจสามารถปฏิบัติและขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้

บุคคลเป้าหมาย เกษตรกรในพื้นที่ที่สนใจ

เนื้อหาวิชาโดยสรุป

- การผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเตรียมพื้นที่ ข้อห้ามข้อปฏิบัติต่าง วิธีการขอการรับรองและขั้นตอนการตรวจสอบ

วิธีการอบรม (เช่น การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น)

- การบรรยาย และการศึกษาดูงานในแปลงเรียนรู้

สื่อที่ใช้ในการอบรม

- เครื่องฉายภาพ
- จอโปรเจคเตอร์
- คอมพิวเตอร์
- เครื่องขยายเสียง
- เอกสารประกอบการบรรยาย
- แปลงเรียนรู้

ประโยชน์ที่ผู้เรียนรู้จะได้รับ

- ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติและขอการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้
- ผู้เรียนมีที่ปรึกษาและแปลงตัวอย่างในการดำเนินการ

บันไดผลลัพท์ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี (ศพก.อำเภอแก่งหางแมว)

วัตถุประสงค์ :

สร้างกลไกในการขับเคลื่อนงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ เพื่อให้ ศพก.อำเภอแก่งหางแมว เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ด้านการผลิต/เทคโนโลยี/นวัตกรรม และการบริการด้านการเกษตรแบบครบวงจร ต้นแบบของการทำการเกษตรอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน แก่เกษตรกร ผู้สนใจ ทั้งในและนอกพื้นที่

เจอนไข :

งานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ต้องบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จุดเด่น :

เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ โดยยึดหลัก "ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้"

- เวทีสรุปผลเรียนรู้
- การสำรวจข้อมูล Final line
- จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

- พัฒนาศักยภาพ องค์ประกอบ ศพก. ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบ หลักสูตรการเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ และแปลงเรียนรู้
- การประเมินศักยภาพ ศพก. ประจำปี
- การประกวด ศพก. ดีเด่น
- การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณตาม พรบ. /งบจังหวัด/งบจากสถาบันการศึกษา ในการดำเนินงานจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนา ศพก.

ศพก.อำเภอแก่งหางแมว เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และการบริการด้านการเกษตรแบบครบวงจร ต้นแบบของการทำการเกษตรอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

มีกลไกสนับสนุนการปฏิบัติงานและติดตามการดำเนินงานของ ศพก.

- มีผลการประเมินศักยภาพประจำปี
- มีแนวทางในการพัฒนา
- มีการบันทึกผล
- มีเงินทุนในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

- รายงานผลการดำเนินงาน ศพก. ประจำปี
- มีบทเรียนหรือชุดความรู้สู่การพัฒนา
- มีต้นแบบในการพัฒนา
- เกิดการพัฒนาเชิงนโยบาย

มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความร่วมมือ ในการขับเคลื่อน ศพก.ที่เป็นรูปธรรม

- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมเวที มีความรู้ความเข้าใจ
- มีเกษตรกรผู้นำในการขยายเครือข่ายความรู้
- มีแผนงานบูรณาการกับทุกภาคส่วน
- เกิดการเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก. ในอำเภอ และต่างพื้นที่

- ทบทวนบทบาทหน้าที่ ติดตามผลการปฏิบัติงานของทีมบริหาร
- จัดประชุม คณะกรรมการ และ ศพก. เครือข่าย อย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง
- ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อการพัฒนา ศพก.
- กำหนดแนวทางพัฒนาและแผนการดำเนินงาน
- จัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก. ประจำปี
- การศึกษาดูงาน นวัตกรรม/เทคโนโลยี ศพก.ดีเด่น ระดับประเทศ

มีทีมบริหาร (คณะกรรมการ ศพก.) ที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อน ศพก. อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

- มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน
- มีการประชุม คณะกรรมการ และ ศพก. เครือข่าย อย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง
- มีแนวทางพัฒนาและแผนการดำเนินงาน
- มีแผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก. ประจำปี

กิจกรรม

ผลลัพธ์

ตัวชี้วัด

